



RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Mikołaj Pawlak

Warszawa, 19 lipca 2022 roku

ZSM.422.2.2022.MC

**Pan
Zbigniew Rau
Minister Spraw Zagranicznych**

w związku ze zgłaszanymi do mnie skargami dotyczącymi ingerencji zagranicznych służb socjalnych w życie rodzinne Polaków zamieszkałych poza granicami kraju dostrzegam potrzebę zwrócenia uwagi przez polskie służby konsularne na sytuację małoletnich obywateli polskich za granicą. Na szczególne zainteresowanie i udzielenie pomocy konsularnej zasługują moim zdaniem dzieci, których rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej, w wyniku czego obce służby socjalne obejmują nadzór nad rodziną lub umieszczają dzieci w pieczy zastępczej.

Należy zauważyć, że w wielu przypadkach polskie dzieci, których rodzice utracili władzę rodzicielską, trafiają do rodzin zastępczych obcych kulturowo, które nie posługują się językiem polskim. Taka sytuacja utrudnia dzieciom kontakt i porozumiewanie się z osobami sprawującymi nad nimi pieczę zastępczą, a przez to zaburza ich rozwój emocjonalny. Innym negatywnym skutkiem takich decyzji podjętych przez władze państw obcych jest pozbawienie polskich dzieci możliwości poznawania i kultywowania polskiej tradycji narodowej. Wskazać także należy na częste przypadki wydawania przez zagraniczne instytucje zakazu porozumiewania się w języku polskim podczas kontaktów dziecka z rodzicami biologicznymi. Praktyka ta w istotny sposób godzi w prawo dziecka do tożsamości kulturowej i językowej oraz jest sprzeczna z postanowieniem art. 20 Konwencji o prawach dziecka. Powołany przepis nakłada bowiem na władze publiczne obowiązek zagwarantowania, że w razie podjęcia decyzji o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej we właściwy sposób zostaną uwzględnione wskazania dotyczące zachowania ciągłości w wychowaniu dziecka oraz jego tożsamości etnicznej, religijnej, kulturowej i językowej.



Rodziny, które zwracają się do mnie o pomoc, wskazują również na problemy wynikające z decyzji o rozdzieleniu rodzeństw i umieszczeniu dzieci pochodzących z jednej rodziny w różnych rodzinach zastępczych, ustalania niewystarczającego wymiaru kontaktów z rodzicami, a także ze stwarzania utrudnień w kontaktowaniu się odebranego dziecka z pozostałymi członkami rodziny. Wszystkie wymienione czynniki powodują, że dzieci znajdują się w bardzo trudnej sytuacji psychologicznej, zaś opieka w zakresie zdrowia psychicznego, w warunkach pieczy zastępczej, jest co najmniej niedostateczna, co potwierdzają doniesienia rodziców polskich dzieci.

Uprzejmie informuję Pana Ministra, że w Biurze Rzecznika Praw Dziecka prowadzone są liczne sprawy dotyczące problemów związanych z odebraniem polskich dzieci biologicznym rodzicom, do czego dochodzi na skutek działań zagranicznych służb socjalnych. Z uwagi na brak uprawnień do podejmowania interwencji przed instytucjami zagranicznymi zwracam się w tych sprawach do polskich służb konsularnych w celu wyjaśnienia niepokojących zgłoszeń. Ponadto wskazuję wnioskodawcom instytucje, które mają kompetencje do udzielania stosownej pomocy. W niektórych przypadkach zwracam się do moich zagranicznych odpowiedników z prośbą o informacje lub podjęcie działań w ramach posiadanych kompetencji. Niestety, w większości przypadków zagraniczni rzecznicy mają stosunkowo wąski zakres uprawnień i ich rola ogranicza się do udzielania informacji.

Mając powyższe na uwadze oraz będąc zainteresowany działaniami prowadzonymi przez placówki konsularne w sprawach polskich dzieci zamieszkałych za granicą, a także skalą zjawiska ingerowania przez władze publiczne państw obcych w życie rodzinne Polaków, na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz.U. z 2020 r. poz. 141), zwracam się do Pana Ministra z prośbą o przekazanie informacji na temat interwencji podjętych przez polskie służby konsularnych na rzecz polskich rodzin zamieszkałych za granicą z następującym wyszczególnieniem:

- jaka liczba skarg dotyczących ingerencji w stosunki rodzinne obywateli polskich zamieszkałych za granicą została skierowana do konsulatów z podziałem na lata 2019, 2020, 2021 oraz na kraje;
- czego najczęściej dotyczyły skargi (odebranie dziecka, wymiar kontaktów, zakaz kontaktu w języku polskim, przejęcie opieki przez dalszą rodzinę biologiczną, etc.);

- czy konsulowie informowani byli przez zagraniczne instytucje o podjętej interwencji wobec małoletniego obywatela polskiego, zgodnie z postanowieniami Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych z 1963 r.;
- czy w ocenie konsulów działania zagranicznych służb wobec polskich rodzin były uzasadnione i miały na celu zabezpieczenie najlepiej pojętego interesu dziecka, czy też mogły wskazywać na zbyt pochopną lub nieadekwatną reakcję, lub przekroczenie uprawnień;
- czy w sytuacji stwierdzenia nieuzasadnionych działań zagranicznych służb konsulowie podejmowali interwencje w organach nadzoru nad tymi instytucjami i z jakim efektem;
- jaka liczba skarg dotyczących ingerencji w stosunki rodzinne obywateli polskich z udziałem małoletnich zakończyła się:
 - powrotem dziecka do rodziców,
 - przejściem opieki przez dalszą rodzinę biologiczną,
 - pozostaniem dziecka w rodzinie zastępczej (dalekiej lub bliskiej kulturowo)?

Na zakończenie pragnę wyrazić podziękowanie za sprawną roboczą współpracę, na którą mogą liczyć pracownicy mojego biura zwracający się do polskich służb konsularnych w związku z prowadzonymi sprawami. Gorąco dziękuję również na ręce Pana Ministra za wyjątkową pomoc udzielaną mnie osobiście przez naszych dyplomatów podczas moich interwencji podejmowanych poza granicami naszego kraju. Jestem pewien, że dotychczasowa nasza udana współpraca i zrozumienie konieczności ochrony praw dzieci będzie procentować przy rozwiązywaniu najbardziej pilnych spraw.